

تسلیم در برابر خدای یکتا

حجت الاسلام و المسلمین حسین ابراهیمی

طبق آیات نورانی قرآن، مهم ترین عنصر درسالت انبیا و اولیای الهی دعوت به توحید و پرهیز از شرک و بت پرستی بوده است. البته در باره اینکه پذیرش توحید چه آثاری در زندگی بشر دارد، اهل تفکر و تحقیق مطالب زیادی نوشته اند که می توان به بعضی از آن ها اشاره کرد. اولین اثر توحید در زندگی بشر، آزادی و آزادیگی است. کسی که فقط به یک سو می نگرد و دل در گرو یک دلدار دارد، به جای ارباب مختلف و متعدد فقط دل در گرو یک نفر دارد، در بند نفس و دیگران نخواهد بود و پیوسته به دنبال رسیدن به حق و حق گویی است و بدون هیچ ترس و هراسی فقط در پی جلب رضایت خداوند متعال است.

کسی که خدا را یکتا می داند و اعتقاد دارد که او بر همه چیز توانا و داناست و همه موجودات مخلوق او هستند، هیچ گاه در برابر دیگران به تملق و چاپلوسی نمی پردازد و نیرمندترین قدرت ها و شکوهمندترین ثروت ها نمی تواند وی را به بندگی و کوچکی و کرنش وادارد و فقط در پیشگاه خدای یکتاست که سر به سجده می گذارد و در مقابل اوست که پیشانی بر خاک می نهد. قرآن کریم می فرماید: «فَالْهَکَمُ اِلَهٌ وَاحِدٌ فَلَهُ اَسْمَاءُ»، «خدای شما خدایی

است یکتا، در برابر او تسلیم شوید»، درواقع اعتقاد به توحید که در رأس دعوت همه انبیای الهی بوده، منشأ همه خیرات در زندگی بشر است.

از دیگر آثار این توحید و یگانه پرستی، نفی طاغوت هاست. یعنی بنده خداوند همان طور که هواهای نفسانی را در کشور وجود خود نفی می کند و جز رضایت حق و خواست خدا را حاکم بر وجودش نمی کند، در اطراف خود هم به دنبال حاکمیت خدا و نفی غیر اوست و همین موضوع فلسفه حکومت انبیا و اولیا را تشکیل می دهد. نکته مهم دیگر و اثر دیگری که از توحید و یکتا پرستی در جامعه انسانی ایجاد می شود، هم بستگی و برابری است. زیرا از نظر کسی که بنده خداوند است، تنها دلیل برتری کسب رضایت اوست و هیچ چیز غیر آن اعم از ثروت ها و قدرت های دنیایی نمی تواند دلیل برتری و موجب برتری جویی باشد. اما آنچه پیامبر اسلام (ص) به عنوان دلیل نهایت رسالتش بیان می کند، گسترش اخلاق در میان مسلمانان و جوامع انسانی است، اخلاقی که گم شده بشر است، اخلاقی که می تواند همه گر ه های امروز بشر در ابعاد مختلف اجتماعی را حل کند.

حضرت آیت ا... جوادی آملی درباره اهمیت اخلاق در رسالت پیامبر اعظم (ص) می فرماید: «آن کسی که اشرف انبیاست، همه اوصاف انبیا را به نحو اکمل دارد، اما مسئله خلق که خداوند فرمود: «وَ اِنَّکَ لَعلٰی خَلْقٍ عَظِیْمٍ» برای این است که صیغه مردمی در تبلیغ و تربیت و آن کارسازی را که اخلاق دارد، علم ندارد. مرحوم کلینی نقل کرد که امام صادق (ع) فرمود: «وجود مبارک پیغمبر (ص) با احدی مگر به اندازه عقل خودش حرف نزد و برخی از علما ثابت کرده اند که پیامبر اکرم (ص) با علم خود با اهل بیت (ع) سخن می گفت. زیرا فقط آن ها بودند که علم پیامبر اسلام (ص) را می فهمیدند. اما آن چیزی که جامعه را می سازد، علم کامل نیست، اخلاق کامل است. از همین رو پیامبر اکرم (ص) علم فقه، حقوق، اصول دین، فروع دین و دیگر علوم را کامل کرد، اما ن فرمود «انی بعثت لاتّٰمّ العلم، بلکه فرمود «انی بعثت لاتّٰمّ مکرم الاخلاقی» بله، نقطه نهایی خواست انبیا، به ویژه خاتم انبیا (ص)، ارتقای اخلاق در ما و جامعه ماست و باید همه همتان را در این راستا به کار بگیریم تا بتوانیم به رضایت خدای تعالی و پیامبر اوبرسیم، آن شاء ا...».

برویم تماشا

مقام ابراهیم، مقامی که نشانه است

مروری بر مقام ابراهیم در بیت الحرام

امروز به تماشای سنگی می رویم که مقام و منزلت دارد، سنگی کنار کعبه که جای پای حضرت ابراهیم (ع) روی آن نقش بسته است. در روایات آمده است: خداوند به ابراهیم (ع) امر فرمود مردم را برای انجام حج فراخواند. ایشان روی این سنگ ایستاد و جای پایش در سنگ ماند. در روایتی دیگر آمده است که اثر پاها هنگام ساخت قسمت های بالای دیوار کعبه که ابراهیم (ع) روی این سنگ می ایستاد، ایجاد شده است.

در قرن دوم قمری سنگ مقام را که از چند جا شکسته شده بود، با نقره به هم وصل کردند و روکنشی از طلا برای آن قرار دادند. بعدها برای حفاظت بیشتر، استوانه فلزی طلایی رنگی روی آن قرار گرفت. از شیشه های اطراف این استوانه می توان سنگ مقام و جای پاها را مشاهده کرد که اکنون با نقره پوشانده شده است. مقام ابراهیم حدود سیزده متر از کعبه فاصله دارد.

این سنگ در کنار حجرالاسود از سنگ های مقدس و بهشتی است. حضرت ابراهیم (ع) و اسماعیل (ع) در حالی به نماز می ایستادند که این سنگ میان آن ها و کعبه قرار می گرفت. رسول خدا (ص) در مکه به همین ترتیب نماز می خواندند. جهت جغرافیایی ایران به سمت قبله هم طوری است که نمازگزاران رو به مقام نماز می خوانند. نماز طواف واجب (طواف زیارت و طواف نسا) پشت مقام ابراهیم و در نزدیکی آن خوانده می شود.

قرآن این مقام را از آیات و نشانه های روشن خداوند دانسته است و مسلمانان را به نماز در این جایگاه دعوت می کند. در دو آیه از قرآن کریم به مقام ابراهیم (ص) اشاره شده است: آیه ۲۵ سوره بقره: «وَ اتَّخَذُوا مِنْ مَّقَامِ اِبْرٰهٖمَ مُصَلًّی» و «و از مقام ابراهیم، نماز گاهی برای خود اختیار کنید».

و آیه ۹۷ سوره آل عمران: «فَبِیْ اَیَّاتِ بَیِّنَاتٍ مَّقَامِ اِبْرٰهٖمَ وَ مِنْ دَخلِهٖ کَانَ اَمْنًا» «در آن (مکه) نشانه هایی روشن است [از جمله] مقام ابراهیم، و هر که وارد آن شود، در امان است».

بردار و بخوان

بیان اعتقادات به زبان ساده

حجت الاسلام و المسلمین امین فرید بانثر و بیانی روان فرهنگ اسلامی و اصول اساسی آن را برای جوانان توضیح داده است. در جامعه امروز شبهات زیادی بر دین و اصول آن وارد می شود و نویسندگان و پژوهشگران دینی سعی می کنند به آن ها پاسخ دهند، شبهه هایی مانند «تا وقتی عقل و خرد انسانی هست، چه نیازی به قرآن ۱۴۰۰ سال پیش داریم؟»، و دین با گذشت زمان قدیمی و نا کارآمد شده است، و از این دست موارد را مطرح می کنند تا در ذهن و اندیشه مسلمانان ایجاد شک کنند. در کتاب «بیان اعتقادات به زبان ساده»، نویسنده کوشیده است تا با پاسخ دادن ضمنی به برخی شبهات این چنینی، درک بهتری از اصول و زیربنای اسلام به جوانان عرضه کند. مباحث این کتاب در موضوع های گوناگون خدا شناسی، نبوت، امامت، ولایت، عدل و معاد ارائه شده اند. این اثر رانشر کاظمی در ۱۰۴ صفحه چاپ و منتشر کرده است.

۲۳ شنبه
۲۵ مهر ۱۴۰۱
شماره ۳۷۵۰

۱۴

آیه

... کسانی که نماز را بر پا می دارند و زکات را ادا می کنند، آنان به آخرت یقین دارند.

سوره نمل، آیه ۳
ترجمه آیت ا... مکارم شیرازی

حدیث

بدان که از دید خداوند پنهان نیستی، پس بنگر چگونه ای.

امام جواد (ع)
تحف العقول، صفحه ۴۵۵

حجت الاسلام و المسلمین ذاکر در گفت وگو با شهرآرا:

اصول دین تقلیدی نیست، آموزشی است

گفت وگو

آمنه مستقیمی

وقتی سخن از اصول دین به میان می آید، بیشترمان فکر می کنیم به اصطلاح آن ها رافوت آب هستیم، اما در معرکه مشکلات و سختی ها ست که می بینیم چقدر پیمان در اعتقاد به این اصول می لنگد. بر این اساس ضرورت دارد که در ورای روزمرگی ها، گرد غفلت از آن ها بگیریم و به قول امروزی ها به روز کنیم شان، مسئله ای که در گفت وگو با حجت الاسلام و المسلمین عبدالحسین ذاکر، خطیب و کارشناس مذهبی، به بحث و بررسی گذاشته ایم که در ادامه مشروح آن می آید:

- چرا در اصول دین نمی توان تقلید کرد؟

اول اینکه هر عقیده و دعوتی خود را حق معرفی می کند و هر آدمی باید برای دفع ضرر محتمل، با «تحقیق» تشخیص دهد کدام عقیده منطبق بر حقیقت است. دوم اینکه تقلید در اصول دین به دور و تسلسل منجر می شود. زیرا اعتماد بر منابع دینی، انبیا، اولیا و علمای دین، خود فرع بر پذیرش حجیت آن منابع و سخن آن اشخاص است که با عقل ثابت می شود. سوم اینکه تقلید در اصول دین، با منطبق قرآن جایز نیست. زیرا در این صورت بشر با تقلید از پدرانش و تبعیت از حدس و گمان از هدایت بازمی ماند و در نهایت اینکه تقلید از دیگری به دلیل نیاز دارد و این دلیل منحصر به فروع دین است. اصول دین امور فطری محدودی است که هر کس به فراخور عقل خویش می تواند دلیلی برای آن داشته باشد.

- با توجه به اینکه تقلید در اصول اعتقادی جایز نیست، آیا هر کس به تناسب ظرفیت و استعدادش می تواند به آن ها شناخت و معرفت یابد؟ راه امن و ایمن شناخت و درک این اصول چیست؟

مشهور میان علمای اسلام، چه اهل سنت و چه شیعه، این است که اصول دین و احکام اعتقادی تقلید ناپذیرند و باید درباره این امور تحقیق کرد و به یقین یا اطمینان رسید، اما این اصول آموزشی هستند. برای مثال انسان نمی تواند اصول دین را از امام صادق (ع) تقلید کند، اما حضرت به انسان در ارائه برهان و یادگیری و فهم این اصول کمک می کند. بنابراین برای فهم اصول دین باید از امامت شروع کرد. زیرا امام به شناخت خدا کمک می کند. این سخن عرفانی نیست، بلکه در متن زیارت های اهل بیت (ع) به آن تصریح شده است، چنان که در زیارت جامعه کبیره می خوانیم هر که خواست خدا را بشناسد، از شما شروع کرد. بنابراین اگر امیرالمؤمنین (ع) و امام حسین (ع) و وجود مقدس حضرت بقیه... الا عظم (عج) را شناختیم، خدا را می شناسیم، چون آن حضرات به دلیل فهمی که از خدا دارند، راه این شناخت را برای ما هموار می کنند.

- چرا خداشناسی و فهم اصول به همراهی و کمک امام نیاز دارد؟

ائمه (ع) بندگان هستند که بیشتر به خدا نزدیک بوده و بیشتر خدا را شناخته اند،

چنان که امام علی (ع) فرمودند:

من خدایی را که نیستم، عبادت نمی کنم! برخی کج فهمان این طور برداشت می کنند که مگر خدا جسم است؟! نه، این طور نیست. این سخن یعنی اینکه هر جا را می نگریم، لبریز از خدا و آثار اوست و هیچ جا عاری از او نیست. پس اگر کسی بخواهد اصول اعتقاداتش

صحيح باشد، باید صحيح خدا را از چشم و منظر اميرالمؤمنين (ع) و ديگر ائمه (ع) بشناسد. امام حسين (ع) فرمودند: ای مرد! همانا خدای بزرگ بندگان را نیا فریده است مگر برای آنکه او را بشناسند. وقتی او را شناختند، او را پرستش خواهند کرد و هنگامی که او را پرستش کردند، از بندگی غیر اوبی نیاز می شوند. مردی گفت: ای فرزند رسول

پس اگر کسی بخواهد اصول اعتقاداتش صحيح باشد، باید خدا را از چشم و منظر اميرالمؤمنين (ع) و ديگر ائمه (ع) بشناسد

خدا (ص)، پدر و مادر فدایت باد، شناخت خدا چیست؟ فرمود: عبارت است از شناخت مردم هر زمان از امامشان، آن امامی که اطاعت او بر آن ها واجب است.

- نقایص ما در اصول اعتقادی و ضعف های ایمانی ما به ویژه در مسئله توکل، چقدر به ضعف نگاه توحیدی مان بازمی گردد؟

اینکه ما خدا را رازق نمی دانیم، جزو شرک خفی است. گاهی خدایی را عبادت می کنیم که در بالا و پایین شدن قیمت دلار به ما کمک نمی کند و بعد می گوئیم این چه خدایی است؟! ما در اعتقاد به رزاقیت خدا و ناظر بودن او مشکل داریم. وقتی با تجهیزات پیشرفته برای نظارت مثل دوربین های مدار بسته، باز هم دزدی رخ می دهد، یعنی باید به قدرتی بالاتر برای دوری از بزه و گناه اعتقاد داشت، مسئله ای که این روزها با خیلی ها نمی توان از آن صحبت کرد. برای مثال تابگوئیم چرا ازدواج نمی کنی؟ پاسخ می دهد: مال و دارایی از کجا

زمینه های بر خور داری از رحمت الهی بر اساس آیات قرآن

واقعی و حقیقی و اطاعت محض از آموزه های وحیانی قرآن و سنت بهترین زمینه ساز دستیابی به رحمت رحیمی است که در آیات قرآنی بدان اشاره شده است. در اینجا به برخی از شرایطی که در آیات قرآنی بر آن تأکید شده است، توجه داده می شود.

یاد می شود، باید امکان و بستری مناسب فراهم آورد. اگر بخواهیم همه موارد زمینه ساز این مهم را بر شماریم، باید بیش از ده ها و بلکه صد ها مورد را بشمریم که خداوند به روشنی در آیات به عنوان زمینه های رحمت رحیمی بدان اشاره کرده است. در یک کلمه می توان گفت ایمان

رحمت و رحمانیت از صفات خداست که در قرآن و روایات و احادیث قدسی بسیار به آن پرداخته شده است. بدون شک همه ما دوست داریم که مشمول رحمت الهی شویم. یک جنبه از رحمت شامل همه موجودات می شود که از آن به عنوان رحمت عام یاد می شود. اما برای دستیابی به رحمت های خاص که از آن به رحمت رحیمی

چنین کنند بزرگان

ایمان (بقره/۲۱۸، نساء/۲۹ و ده ها آیه دیگر)

اطاعت از خداوند (آل عمران/۱۳۲، توبه/۷۱ و حجرات/۱۴)

اطاعت از پیامبر اکرم (ص) (آل عمران/۳۱ و ۳۲ و توبه/۷۱ و ۱۱۷)

دوری از تجسس در عیوب و کاستی های مؤمنان (حجرات/۱۲)

بدگمانی به یکدیگر (حجرات/۱۲)

دوری از غیبت و بدگویی در غیاب یکدیگر (حجرات/۱۲)

استغفار و توبه (بقره/۱۹۹، نساء/۱۰۶ و ۱۱۰ و آیات دیگر)

ادب و مراعات آن در حال، به ویژه در ملاقات با پیامبر اسلام (ص) و اولیای الهی (ع) (حجر/۵۲)

استماع قرآن (اعراف/۲۰۴)

اصلاح مفاسد (بقره/۱۵۹ و ۱۶۰)

اصلاح وصیت ناعادلانه از جانب وصی و آشتی بین وارثان (بقره/۱۸۲)

اصلاح و جبران گذشته از جانب مرتدان (آل عمران/۸۶ و ۸۹)

اصلاح ذات البین (حجرات/۱۰)

اعتراف به گناهان در پیشگاه احدیت و استغفار و توبه از آن (توبه/۱۲۲ و آیات دیگر)

صلح و سازش همراه با رعایت تقوا در محیط خانواده و به ویژه با داشتن چند همسر (نساء/۱۲۹)

استرجاع صابران هنگام مصیبت (یادآوری خدا و بازگشت انسان به سمت او) (بقره/۱۵۵ و ۱۵۷)